

## 36. заседание

Срѣда, 31 януарий 1934 година.

(Открито отъ подпредседателя С. Даскаловъ въ 16 ч. 30 м.)

### С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

|                                                                                                                                                                       | Стр. |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Отпуски, разрешени на народни представители . . .                                                                                                                     | 627  |
| Предложение за одобрение подписания въ Прага на<br>29 августъ 1933 г. договоръ за търговия и кора-<br>боплаване между България и Чехословакия<br>(Съобщение). . . . . | 627  |
| Законопроектъ за обществено подпомагане. (Първо<br>четене). . . . .                                                                                                   | 628  |
| Дневенъ редъ за следващото заседание . . . . .                                                                                                                        | 633  |

**Председателстващъ С. Даскаловъ:** (Звъни) Присѣт-  
ствуватъ нужното число народни представители. Откри-  
вамъ заседанието.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г.г. народни  
представители: Аневъ Василь, Апостоловъ Драгомиръ,  
Бешковъ д-ръ Иванъ, Бончевъ Тодоръ, Бояджиевъ Сте-  
фанъ, Буковъ Асенъ, Василевъ Григоръ, Велчевъ Иванъ,  
Влаховъ Димитъръ, Върбенковъ Димитъръ, Ганевъ Георги,  
Георгиевъ Стойчо, Георгиевъ Стоянъ, Гуревъ Василь,  
Джабарски Стоянъ, Дманкардашлийски Димитъръ, Дими-  
тровъ д-ръ Георги, Дойчиновъ Никола, Долбински Ди-  
митъръ, Дочевъ Момчо, Думановъ д-ръ Никола, Запря-  
новъ Петко, Попивановъ Петъръ, Игнатовъ Тодоръ, Ико-  
номовъ Димитъръ, Каназирски Георги, Каравчевъ Георги,  
Колевъ Петко, Кръстевъ Гето, Кулевъ д-ръ Тодоръ, Ко-  
раковъ Петъръ, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ Сава, Лъ-  
карски Иванъ, Маринчевъ Георги, Марковъ Цоло, Мелни-  
шки Боянъ, Митовъ Генко, Молловъ Владимиръ, Орозовъ  
Александъръ, Патевъ Симеонъ, Петковъ Стефанъ, Пе-  
тровъ Дойчинъ, Пиронковъ Александъръ, Радоловъ Алек-  
сандъръ, Савовъ Сава, Сидеровъ Коста, Стамболиевъ Ни-  
кола, Статевъ Христо, Стойковъ Апостолъ, Тахировъ Ха-  
фузъ Юсеинъ, Томчевъ Ангелъ, х. Христовъ Георги, Хри-  
стовъ Димитъръ, Цановъ Стефанъ, Цачевъ Цачо, Циган-  
чевъ Анастасъ, Чернооковъ Георги, Чирпанлиевъ д-ръ Ни-  
кола, Шидерски Едрю, Шонговъ Георги, Юртовъ Георги,  
Якимовъ Тодоръ и Янакиевъ Василь).

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило  
отпускъ на следнитѣ народни предствители:

На г. Георги п. Христовъ — 1 день;  
На г. Петъръ Попивановъ — 1 день;  
На г. Никола Стамболиевъ — 1 день;  
На г. Михаилъ Бойчиновъ — 1 день;  
На г. д-ръ Никола Думановъ — 1 день;  
На г. Асенъ Буковъ — 2 дена;  
На г. Александъръ Радоловъ — 2 дена;  
На г. Стефанъ Петковъ — 2 дена;  
На г. Димитъръ Джанкардашлийски — 2 дена;  
На г. Никола Алексиевъ — 2 дена;  
На г. Минко Райковски — 3 дни;  
На г. Хафузъ Юсеинъ Тахировъ — 3 дни;  
На г. д-ръ Иванъ Бешковъ — 3 дни;  
На г. Трифонъ Георгиевъ — 3 дни;  
На г. Никола Каракашевъ — 4 дни;

На г. х. Андрей х. Лековъ — 4 дни;  
На г. Борисъ Ецовъ — 9 дни;  
На г. Никола Дойчиновъ — 10 дни;  
На г. Боянъ Мелнишки — 12 дни и  
На г. Димитъръ Влаховъ — 15 дни.

Постѣпило е до бюрото на Камарата отъ Министер-  
ството на външнитѣ работи и на изповѣданията законо-  
дателно предложение за одобрение подписания въ Прага  
на 29 августъ 1933 г. договоръ за търговия и корабоплаване  
между България и Чехословакия. (Вж. прил. Т. I, № 33)

Това предложение ще се разладе на г. г. народнитѣ  
представители и своевременно ще бѣде поставено на дне-  
венъ редъ.

Пристѣпваме къмъ дневния редъ . . .

**Г. Чешмеджиевъ (с.д):** Искамъ думата.

**Председателстващъ С. Даскаловъ:** Има думата на-  
родниятъ представител г. Григоръ Чешмеджиевъ.

**Г. Чешмеджиевъ (с.д):** Азъ искамъ да попитамъ почи-  
таемото бюро, кога мисли да постави на дневенъ редъ  
моята интерпелация по дѣлата на г. министъръ Костур-  
ковъ, защото този въпросъ става вече доста горещъ, и На-  
родното събрание трѣбва да се произнесе въ една или въ  
друга смисълъ. Азъ искамъ сега да ми се каже оконча-  
телно.

**Председателстващъ С. Даскаловъ:** Интерпелацията ви  
е връжчена на г. министра и той въ скоро време ще Ви  
отговори.

**Г. Чешмеджиевъ (с.д):** То не зависи отъ г. министра.  
Не е въпросътъ дали г. министърътъ е готовъ да отго-  
вори. Той събщи и въ вестникитѣ, че отдавна е готовъ  
да отговори. Остава само бюрото, тази вечеръ или утре  
вечеръ най-късно, при опредѣлянето на дневния редъ да  
постави на дневенъ редъ за утре или въ петъкъ отговора  
на г. министра на желѣзницитѣ на интерпелацията, която  
съмъ отправилъ. Та, азъ искамъ едно обещание отъ бю-  
рото — ще стане ли това?

**Председателстващ С. Даскалов:** Г. министърът е обещал да отговори на интерпелацията Ви въ най-скоро време.

**Г. Чешмеджиев (с. д):** Г. министърът може да отговори след една година.

**Н. Пъдарев (д. с. Ц):** Той може и да не пожелае да отговори.

**Г. Чешмеджиев (с. д):** Ето защо аз моля бюрото утре вечер, при определяне на дневния ред, да постави за въ петък на дневен ред отговора на интерпелацията ми и да покани г. министъра да отговори. Настоявамъ най-енергично за това.

**Председателстващ С. Даскалов:** Пристъпваме към точка първа отъ дневния ред — първо четене на законопроекта за обществено подпомагане.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

**Секретарь Д. Тотев (д):** (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 32)

**Председателстващ С. Даскалов:** Има думата по законопроекта народниятъ представител г. Никола Пъдаревъ.

**Н. Пъдарев (д. с. Ц):** (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Законопроектътъ за обществено подпомагане на всички ония, които безъ помощта на други не биха могли да просъществуватъ, е единъ законопроектъ, който ще намѣри одобрението на всички народни представители. Особено народнитѣ представители, които считатъ, че въ основата на общественния животъ трѣбва да бѣдатъ човѣщината и солидарността, безспорно ще бѣдатъ за създаването на единъ законъ за подпомагане на всички, които безъ чужда помощ не биха могли да просъществуватъ. И азъ считамъ, г. г. народни представители, че не само отъ човѣщина, отъ състрадание къмъ нуждаещитѣ се, не само отъ съзнание за обществена солидарностъ трѣбва да се създаде законъ за подпомагане на нуждаещитѣ се, но и отъ съзнание за обществена сигурностъ такъвъ единъ законъ се налага. Защото, г. г. народни представители, при дневното съзнание на човѣчеството, ако въ едно общество има хора, които сѣ лишени отъ онова, което е необходимо за просъществуването имъ, не може да има обществено спокойствие и общественъ редъ, или този редъ не може да бѣде стабиленъ. Особено ако числото на тѣзи, които иматъ нужда отъ помощ, за да проживѣятъ, е голѣмо, е значително, този общественъ редъ ще бѣде всѣкога застрашаванъ. Та и отъ съзнание за обществена сигурностъ единъ такъвъ законъ трѣбва да бѣде създаденъ и поставенъ въ действие.

Но, г. г. народни представители, ако една важна грижа на законодателното тѣло е да създаде такъвъ законъ, азъ смѣтамъ, че още по-голѣма грижа на управлението е да се мѣчи, да се старее, да вземе всички възможни и необходими мѣрки, щото числото на тѣзи, които иматъ нужда отъ чужда помощ, ако не да се намалява, то поне да не расте; да вземе всички необходими мѣрки, щото числото на нуждаещитѣ се да се сведе до неизбежния минимумъ. Защото въ едно общество, колкото и да е добре уредено, колкото и да сѣ правилно разпредѣлени блага, сръдствата, сѣ които прожиява това общество, все ще има нуждаещи се отъ чужда помощ. Въ едно добре организирано общество, въ една добре управлявана държава, числото на тѣзи хора трѣбва да се свежда до несминувания, до неизбежния минимумъ.

За голѣмо съжаление, г. г. народни представители, азъ трѣбва да призная — и това е моето убеждение, то може да не се сподѣля отъ всички, то може да не се сподѣля отъ никого — че нашата държава веднага следъ войната не схвана новата задача на държавното управление. Днесъ вече държавата нѣма за задача само да осигурява реда и спокойствието вътре въ страната и нейната независимостъ и сигурностъ. Задачата на днешната държава е много по-широка, тя има голѣма стопанска и социална роля. Но това каточели слабо, за да не кажа никакъ, се схвана отъ управлението, които рѣководѣха съединитѣ на нашата държава следъ войнитѣ. Защото, иначе не можемъ да си обяснимъ какъ така се позволи държавната машина да се развие въ такъвъ мащабъ, че нейната тежестъ явно да не бѣде въ съответствие съ слабитѣ плещи на българския народъ и да застрашава да смачка съ своята тежестъ обществения организъмъ на нашата държава. Апели постоянно сѣ правени; искания постоянно сѣ отправяни, за да се опростотвори тази машина и да се направи нейнитѣ

товаръ по-леко поносимъ за нашитѣ слаби сръдства, за слабитѣ сръдства на българския народъ. Тия апели, тѣзи искания срещнаха равнодушието на охолнитѣ и доволнитѣ. И днесъ нашата държавна машина е много тежка, не по силитѣ, не по сръдствата на народа. И затова ние често констатираме, и при гласуването на бюджетитѣ и при тѣхното упражнене, съкращения да ставатъ все за смѣтка на материалнитѣ разходи на държавата, на ония разходи, сѣ които ще може тежката държавна машина да бѣде поставена въ движение, за да могатъ многобройнитѣ служби да бѣдатъ въ действие, многобройнитѣ служители да работятъ. Материалнитѣ сръдства се съкращаватъ, тѣ се намаляватъ до минимумъ, а държавнитѣ служби, държавнитѣ служители стоятъ въ бездействие.

Безспорно, г. г. народни представители, едно такова несъответствие между сръдствата, сѣ които разполага нашата народъ и сръдствата, които държавата разходва за своята държавна машина, не може да не даде ония последици, които дава въ нашия общественъ животъ.

Ние намѣрихме начинъ да задължимъ къмъ трудъ, къмъ работа ония, които иматъ работа, да ги отдѣлимъ отъ тѣхнитѣ занимания, за да отбиватъ трудовата повинностъ, или да ги освободаваме отъ задължението да отбиятъ трудовата повинностъ, като вмѣсто трудъ, който често пѣти тѣ не полагатъ, платятъ известна сума. Обаче сръдствата, които тѣ даватъ, не отиватъ въ държавнитѣ каси, а въ джобоветъ на хора, които не трѣбва да ги получатъ. По тоя начинъ отнехме възможността да се създаде работа за ония, които търсятъ да си създадатъ препитание чрезъ пласиране на своя трудъ.

Г. г. народни представители! Държавата не пожела да използва своя кредитъ, за да даде евтинъ кредитъ на стопанскитѣ дейтели, които създаватъ блага у насъ. Подъ тежестта на скъпия кредитъ ние виждате единъ по единъ всички стопански дейтели да се прегъватъ и много отъ дейнитѣ, отъ жизнеспособнитѣ стопански дейтели да ставатъ хора нуждаещи се отъ подкрепа, отъ поддръжка. По този начинъ у насъ управлението увеличи числото на ония, които иматъ нужда отъ обществена подкрепа, отъ обществена поддръжка. Не сѣ само външнитѣ, общи, голѣми условия, които създадоха това положение у насъ; то съществуваше и на други мѣста и сѣ по-голѣма сила. Но у насъ ако не бѣха тѣзи дефекти на нашето държавно управление, може би числото на нуждаещитѣ се, което отъ день на день все повече и повече расте, нѣмаше да бѣде така грамадно, каквото го виждаме днесъ.

Е добре, г. г. народни представители, азъ считамъ, че пръвъ дългъ на управлението е да вземе всички възможни мѣрки, за да престане да расте числото на нуждаещитѣ се. Азъ смѣтамъ, че често и постоянно трѣбва да се припомня този дългъ на управлението, и азъ изпълнявамъ дълга си на народенъ представител, като му го напомнямъ.

Г. г. народни представители! Откъде ще се взематъ сръдства, за да се подпомогнатъ нуждаещитѣ се — ония, които не могатъ да преживяватъ безъ подкрепа на обществото, ако не съживимъ нашия стопански животъ, та по тоя начинъ да се увеличатъ всички ония сръдства, отъ които ще се черпи за подпомагане нуждаещитѣ се, сѣ които да може да се закрепятъ и задржатъ и държавнитѣ финансии, за да позволяватъ подпомагането на нуждаещитѣ се?

Г. г. народни представители! Началата, които се провеждатъ въ предложения законопроектъ, трѣбва да получатъ нашето одобрение: да се подпомогатъ ония, които не могатъ да преживяватъ безъ чужда помощ, да се подпомогнатъ и всички онѣзи, които, споредъ чл. 8 на законопроекта, сѣ лишени отъ необходимитѣ потребности въ живота. Тия потребности сѣ изчерпателно изброени въ тоя членъ на законопроекта. Достатъчно е да се прочете този членъ, за да се види и разбере кои законодателтѣ счѣта за нуждаещи се отъ подкрепа и каква голѣма е задачата на закона и на органитѣ, които ще има да го прилагатъ.

Нека се надѣмъ, че организацията ще бѣде въ състояние да се справи съ тази голѣма задача и че ще могатъ да се намѣрятъ нуждитѣ сръдства за нейното изпълнение.

Не може да не се одобри началото, поставено въ законопроекта: като се дава обществена помощ, да се внимава да не се убие стопанската и моралната самостоятелностъ на този, къмъ когото се отнася тази помощ. И наистина, г. г. народни представители, ако не се успѣе въ постигане тая задача на закона, бѣдете увѣрени, че за общественото устройство и за обществения миръ и спокойствие той ще даде резултати обратни на тѣзи, които вносителиятъ на законопроекта разчита да се получатъ отъ него, и на тѣзи, които ние бихме желали да даде тоя законъ, следъ като го гласуваме. Трѣбва да се внимава не само да не се убие у подпомаганитѣ стопанската и моралната самостоятелностъ

и самотност, но и, ако тя е намалена или свършено убита, да се пробуди, да се съживи, да се издигне. Тогава подпомагането наистина би постигнало не само задачата на хуманност, но и обществената задача: да осигури добра организация, ред и спокойствие в обществото.

Г. г. народни представители! Тая задача на закона е една от най-деликатните и изисква голяма опитност от онязи, които не само ще раздават помощта, но и ще следят за всеки индивидуално какво въздействие оказват върху него тия помощи.

Безспорно е, г. г. народни представители, че за да могат да се прокарат тѣзи желания и тѣзи принципи на закона, изискват се органи, които да бждат подготвени за тази задача, които законът им възлага. Г. г. народни представители! Мене ми прави впечатление съставът на комитетитѣ, на които ще се възлага тази деликатна мисия. Не зная защо, аз просто се отвратих от всички тѣзи комисии, които в нашата държава само промишляват, само заседават и само решения вземат, но никаква работа не вършат. Може би затова аз гледамъ съ едно предубеждение, съ единъ страхъ и на тѣзи комитети, и на тѣзи комисии, които се създаватъ съ закона. Г. г. народни представители! Социалната задача на държавата ще трѣбва да се възлага на хора съ социално чувство. Тѣзи многобройни и многочислени комитети ми навѣятъ страха, че това обществено подпомагане у насъ може да се обърне пакъ на единъ обикновенъ бюрократизъмъ, на единъ страшенъ бюрократизъмъ, който съ своята коравостъ, съ своето безсърдечие, съ своята неподвижностъ ще унищожи семето, което искаме да вложимъ въ този законъ.

Г. г. народни представители! За мене многобройни и многочислени комитети, това е разлагане и отлагане на работата и губене на отговорност за онова, което има да се върши. И азъ привличамъ вниманието на парламентарната комисия, да внимава и по отношение сформироването на органитѣ, които ще трѣбва да провеждатъ закона, и по отношение избора на лицата, които ще трѣбва да прокаратъ началата, легнали въ този законъ, за да не би той да даде резултати обратни на тѣзи, които се следватъ съ него.

Г. г. народни представители! Голѣмъ е броятъ на тѣзи, които сега се обслужватъ съ обществено подпомагане. Въ мотивитѣ къмъ законопроекта сѫ посочени 112.743 души. Но това сѫ само лицата, които се подпомагатъ. Вие сами схващате колко по-голямъ е числото на ония, които сѫ право биха претендирали да бждатъ подпомагани, но не сѫ подпомагани, не защото не заслужаватъ, но защото срдствата, съ които се е разполагало и съ които се разполага, сѫ незначителни. Все пакъ тѣзи срдства, които сѫ разходвани досега ежегодно — 93.623.644 л. — показватъ колко голѣма е нуждата, щото общественото подпомагане да бжде систематизирано, да се въведе единство въ него, да се регламентира и да се подложи на единъ сериозенъ контролъ.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че този законъ, нуженъ за днешния животъ и за днешнитѣ наши условия, ще може да бжде проведенъ само тогава, когато наистина страната се ръководи отъ едно правителство, което ще бжде въ състояние да отговори на голѣмитѣ стопански и социални нужди на времето, за да ограничи по възможностъ ръста на онязи, които се нуждатъ отъ обществена подкрепа. И който въ този Парламентъ работи за осигуряване на едно такова управление въ страната, той изпълнява единъ голѣмъ свой дългъ и услужва и на тѣзи, които нѣматъ нужда отъ подкрепа, които желаятъ да бждатъ запазени въ положението на жизнеспособни и дееспособни стопански деятели, и на ония, които, по стечение на обстоятелствата, сѫ изпаднали въ положението да иматъ нужда отъ подпомагане. Но дано това подпомагане бжде отъ естество да ги върне скоро като жизнеспособни и дееспособни стопански деятели на нашето общество.

**Председателствуващъ С. Даскаловъ:** Има думата народниятъ представителъ г. Цвѣтанъ Стоянчевъ.

**Ц. Стоянчевъ (з):** Г. г. народни представители! Не остава, освенъ да благодаримъ на г. министра на вътрешнитѣ работи за куража, който е ималъ, съ законъ да внесе известенъ редъ въ подпомагане на нуждаещитѣ се у насъ. Защото, г. г. народни представители, материята по този въпросъ досега у насъ е била изоставена отъ законодателя, и частната инициатива бѣше свободна да се занимава съ благотворителността така, както намѣри за добре. И доколкото у насъ има частна инициатива за подпомагане на нуждаещитѣ се, често пѣти тия, които се занимаватъ съ благотворителностъ — нека не осждаме всички — изхождатъ като чели отъ своитѣ интереси.

Това е, може би, защото у насъ филантропи нѣма или пѣкъ, може би, защото сме страна, която съществува отъ 50 години и нѣма натрупани богатства и хора, които да се занимаватъ съ тѣхъ. И най-често, когато се образуватъ дружества за подпомагане на нуждаещитѣ се, шефове на тия дружества се занимаватъ повече съ уреждане на балове и вечеринки, или пѣкъ съ уреждане положението на собственитѣ си особи, отколкото да издирватъ тия, които се нуждатъ отъ тѣхната помощ. Не че нѣма благотворителни инициативи, има ги по начало, но не сѫ развити както трѣбва и не сѫ дали на свѣта нищо, съ което да бждатъ похвалени. Изключение правятъ тия, които иматъ по-добри фондове, завещаени отъ благодетели, било сгради, било по-голямѣ суми пари. Но много дружества отидоха дотамъ, че се изложиха, понеже тѣхнитѣ управителни съветѣ бѣха уличени въ известни злоупотреби. Защото, г. г. народни представители, предполага се, че тия, които сѫ се наели съ тая инициатива, първо, трѣбва да бждатъ безкористни и, второ, да притежаватъ достатъчно социално чувство, за да могатъ справедливо да издирятъ ония нуждаещи се, които сѫ въ кръга на компетентността, която тѣ сѫ си опредѣлили. У насъ, обаче, най-често инцидентно изникватъ такива инициативи, особено предъ голѣми празници, и заедно съ минаване на празниците всичко се свършва. Ние бѣхме свидетели въ навечерието на Колединитѣ празници на опита на Столичната община съ своитѣ органи да събере нѣщо за подпомагане на нуждаещитѣ се, който опитъ не може да се каже, че успѣ напълно.

На тоя хаосъ, който съществува въ областта на благотворителността въ тия дружества, които се занимаватъ съ подпомагане нуждаещитѣ се, трѣбваше най-сетне да се тури край. Най-сетне законодателятъ трѣбваше да се намѣси да регламентира тая материя по начинъ, щото всеки да знае своитѣ отговорности и съ какво се занимава и, отъ друга страна, властта да знае, какви сѫ тия, които сѫ се заели съ тая инициатива, и, най-важното, дали могатъ да вършатъ работата, съ която сѫ се нагърбили. Защото тия около 90 милиона лева, които се събиратъ отъ благотворителнитѣ дружества, не сѫ малко и съ тѣхъ би могло да се облекчатъ болкитѣ на доста нуждаещи се въ тия години на криза и особено сега, презъ зимата. Но прѣскането на тия срдства безсистемно и често пѣти консумирането имъ отъ ръководителитѣ на тия дружества не дава възможностъ да се почувствава осезателно, че тия дружества съществуватъ.

Така че вънасянето на този законопроектъ е много навременно, ако не е късно. И, безспорно, ние ще трѣбва да го възприемемъ по начало, макаръ че въ него азъ виждамъ доста дефекти. Нека не ми се сърди г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, като каже, че въ този законопроектъ се чувствува прѣстътъ на чиновнитѣ, така да каже, отъ кариерата. Той е нагласенъ по системата на административното дѣление. Органитѣ, които се предвиждатъ въ законопроекта, сѫ едни комитети, чиято численостъ показва, че нѣма да вършатъ никаква работа. Има органи, каквито сѫ напр. околийскитѣ комитети, които просто сѫ излишни, защото сѫ само едни проводници до окръжнитѣ.

**Т. Кънчевъ (д. ср. Ц):** И женитѣ трѣбва да се организиратъ.

**Ц. Стоянчевъ (з):** Да, това не е лошо. — Нѣма да има сериозна дейностъ и въ общинитѣ, които трѣбва да бждатъ въ центъра на тая благотворителна дейностъ, макаръ и да съществуватъ при тѣхъ общинскитѣ комитети, поради тѣхния съставъ отъ чиновници, общински съветници и т. н.

Този, който ще се занимава съ подпомагане нуждаещитѣ се, вървамъ, убедени сте, г. г. народни представители, че трѣбва да бжде човѣкъ по дуна пригоденъ за това, че трѣбва да има влѣчение къмъ този родъ дейностъ. Не може насила да накарате нѣкого, да го задължите, възъ основа само на това, че заема известенъ общественъ постъ, да бжде ръководителъ на инициатива за подпомагане на нуждаещи се. Такъвъ човѣкъ трѣбва да има вътрешно влѣчение къмъ това, за да бждемъ сигурни, че срдствата, които се събиратъ, при властта, съ която разполагатъ тия комитети, ще могатъ да дадатъ резултатъ.

И мене ми се струва, че виждо да образуваме специални комитети, по-добре е да активизираме съществуващитѣ благотворителни дружества и, ако можемъ, да обединимъ еднороднитѣ и, най-важното, да наложимъ контролъ на тѣхната дейностъ. Азъ смѣтамъ, че по този начинъ ще свършимъ повече работа, отколкото ако преда-

демъ всичко въ рѣшетѣ на тия четири вида комитети, начело съ централния, който ще се състои отъ около — не ги броихъ — 30 членове отъ различните ведомости, съществуващи у насъ, който комитетъ едва ли нѣкога ще може да се събере, защото днесъ ще отсъствува единъ, утре другъ и т. н. и въ края на краищата решенията му ще бѣдатъ вяли, необмислени и най-често взети отъ двама-трима души, които действително иматъ присърдце работата, защото други ще дохождатъ само да оформятъ дейността на тия двама-трима души. Разбира се, дейността на такъвъ органъ, който по този начинъ действа, мене ми се струва, че нѣма да бѣде една отъ блестящитѣ. Азъ мисля, че колкото по-малко сж хората, върху които тежи по-голяма отговорност, толкова ще имаме по-голяма дейностъ, защото цѣлото общество ще знае, че отъ тѣхъ именно се иска дейностъ и тѣ ще могатъ да се ангажиратъ да я дадатъ.

Азъ смятамъ, че въ комисията ще можемъ да поправимъ много отъ постанавленията на този законопроектъ, особено относно начина за разпредѣлението на срѣдствата и начина на събирането имъ, а така също и по отношение числеността на комисията и тѣхния съставъ. Начинътъ за събиране на срѣдства мене ми се струва на пръвъ погледъ доста обременителенъ за нѣкои слоеве, именно тия, които иматъ по-често работа съ държавнитѣ учреждения. Ние и безъ това отрупахме нашия данъкоплатецъ съ доста берии, не само по съществуващитѣ закони, но и съ нѣкои облагания, които минаватъ така мълкомъ и които търпимъ. Лепятъ се разни благотворителни марки отъ различни учреждения и ние вече просто ще забравимъ тѣхното число. Много лесно е длъжностно лице да се подхлъзне и да забрави своевременно да облепи книгата съ тил марки. Толкова много вече станаха. Ако може да се намали тоя брой на облаганията, ще бѣде също добре.

Ако не могатъ да се отдѣлятъ срѣдства отъ редовнитѣ бюджети или така, както е постановено отъ закона за подпомагане на пострадалитѣ отъ обществени бедствия, 20% да постѣпятъ въ тоя фондъ, ако не може да се извика на работа и частната инициатива, ние нѣма да успѣемъ. Главната ни задача съ тоя законъ трѣбва да бѣде да подбужнемъ частната инициатива, да я накараме да стане по-дейна и, най-важното, да не разпъляваме силитѣ, а да ги събираме.

По начало законопроектътъ, безспорно, е добре дошълъ и ще трѣбва да го приемемъ. (Ръкоплѣскания отъ нѣкои отъ земледѣлцитѣ)

**Председателстващъ С. Даскаловъ:** Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Асенъ Цановъ.

**Д-ръ А. Цановъ (р):** (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ вземамъ инициентно думата и трѣбва да констатирамъ, че по отношение на този законопроектъ се проявява едно голѣмо пренебрежение, което кореспондира на липсата може би на достатъчно съзнание за голѣмото послѣствие, което ще има този законъ за нашия животъ.

Г. г. народни представители! Този законъ се създава съ единствената целъ да се води една по-ефикасна борба съ бедността, съ мизерията, която напоследѣкъ бушува почти въ всички страни, а най-много, може-би, въ нашата бедна, малка България, която, както знаете, следъ голѣмитѣ катастрофи, които ни сполетѣха, преживява, безспорно, тежки дни.

Почитаемо Събрание! Настоящиятъ законопроектъ не е единствениятъ законъ въ нашата страна, който си поставя такава целъ. Ние имаме много голѣмо социално законодателство, обаче, трѣбва да се знае, то съвсемъ не покрива материята, която третира законопроектътъ. Има случаи въ живота, при които социалното законодателство не може да се използва отъ отдѣлни бедни, нуждаещи се граждани. За подпомагането именно на тая категория български граждани се създава този законъ, който носи името „Законъ за обществено подпомагане“.

Г-да! Мене ми се струва, че заглавието на законопроекта „Законъ за обществено подпомагане“ е много удачно поставено. Ако се не лъжа, по-рано внасянитѣ законопроекти за обществено подпомагане имаха малко по-друго заглавие — за обществена благотворителност. Думата „благотворителностъ“ съответствува на нѣмския изразъ Wohltätigkeit. Но въ сѣщностъ не се касае за благотворителностъ, а се касае за една система отъ грижи, които държавата, въ интереса на запазването социалния миръ, е длъжна да предприеме. Тѣзи грижи, които се полагатъ въ чужбина, иматъ общественъ характеръ и се

обхващатъ отъ израза Fürsorge — социални, обществени грижи.

Казахъ и ще повтора: настоящиятъ законопроектъ има за задача да подпомогне всички онѣзи, които законитѣ за труда не засѣгатъ. И затова азъ смятамъ, почитаемо Събрание, че трѣбва да поздравимъ г. министра на вътрешнитѣ работи, загдето най-сетне той ни сезира съ настоящия законопроектъ, макаръ че малцина отъ насъ съзнаватъ голѣмата полза отъ него.

Законопроектътъ, почитаемо Събрание, може да има много дефекти, но принципътъ, поставенъ въ него, е единъ принципъ, който не може да търпи възражения отъ нѣкои срѣди, нито отъ тѣзи, които сж най-отлѣво, нито отъ тѣзи, които сж най-отдѣсно. Защото въ интереса, както казахъ, на запазване гражданския миръ въ насъ, бедността трѣбва да се лѣкува съ ефикасни срѣдства. Азъ познавамъ нашия животъ, и, струва ми се, много нѣщо надали ще можемъ днесъ за днесъ да допринесемъ, но, въ всѣки случай, мизерията е обхванала толкова широки кръгове, че се налага на будната частъ отъ българското общество, особено на правителството, което е излѣзло изъ срѣдитѣ на българската демокрация, най-сетне да се занимае съ този проблемъ и да го постави на обсъждане и разрешение. Поставенъ единъ пътъ проблемътъ, безспорно, въ края на краищата, ще се намѣрятъ начини, съ които ще може да се разреши той. За голѣмо съжаление, обаче, трѣбва да признаемъ, че ние си увлѣчиме и страсть тукъ дебатираме повечето политически въпроси и т. н., а въпроситѣ отъ такъвъ крупенъ социаленъ характеръ мълкомъ отминаваме. Даже не се намиратъ достатъчно депутати тукъ, въ залата сега за да се регистрира поне, че се отдава внимание на този законопроектъ.

Почитаемо събрание! Азъ ще се спра инициентно да говоря само върху нѣкои и други начала, легнали въ законопоректа.

Законопроектътъ е много централистиченъ — това е първото впечатление, което той праси. У насъ социални грижи, безспорно, не за пръвъ пътъ ще се полагатъ. Тѣ сж се полагали, но сж се полагали тѣй, както и на друго мѣсто — повечето отъ общинитѣ. Тамъ буднитѣ общински дейци винаги сж намирали начини и срѣдства, да могатъ да подпомогнатъ нуждаещитѣ се граждани или селяни. Общинитѣ вече си иматъ една система, единъ планъ за подпомагане на нуждаещитѣ се граждани. Въ общинитѣ, които се управляватъ по-демократично, този отдѣлъ за социални грижи даже често пъти доста е билъ нарастналъ, въ смисълъ, че тѣ доста срѣдства сж изживявали. Има, обаче и общини, въ които абсолютно нищо не е изживявано въ това направление. Азъ смятамъ, че мисълта на г. министра за такава една централизация се дължи на голѣмата бездейностъ и незаинтересованостъ много пъти отъ нашитѣ общинари по отношение на грижитѣ, които тѣ трѣбва да полагатъ за своитѣ съграждани. Въ такъвъ случай, безспорно, една централизация като чели се налага. Но, г. г. народни представители, недейте си парви илюзии, че ако се създаде една такава централизация, централизацията ще може да измѣсти общинскитѣ дейци и въ частностъ — частната инициатива. Винаги една социална дейностъ е била по-ефикасна тогава, когато е била подемвана отъ лица, които се замахъ и съ любовъ сж се отдавали на това поприще. Азъ като кметъ съмъ избѣгвалъ изобщо да бюрократизирамъ тази служба, защото знаа, че, бюрократизирана, тя не дава резултати. Мажилъ съмъ се да създавамъ инициативи: инициатива за отваряне на трапезария, инициатива за постройка на приютъ, инициатива за читалище и пр.; субсидирахъ щедро тѣзи инициативи — тогава вече азъ имамъ контролъ върху тѣхъ.

Мене ми се струва, г. г. народни представители, че г. министърътъ, вмѣсто да централизира всичко въ рѣшетѣ на бюрократи, хубаво ще бѣде да застави общинитѣ да въписватъ известни суми въ своитѣ бюджети за тая целъ и тогава да има единъ голѣмъ контролъ отъ страна на министерството. Безспорно, че тогава работитѣ ще трѣгнатъ въ по-добъръ пътъ. Но тѣй, както сега е създаденъ законопроектътъ, съ тази голѣма централизация: въ София да се получаватъ сумитѣ, въ София да се разпредѣлятъ — една частъ за нуждитѣ на централното управление, друга частъ за нуждитѣ на окръжията и пр. — е малко трудна работа. Азъ разбирамъ мисълта на г. министра, който разсѣждава по следващия начинъ: имаме общодържавни нужди, имаме окръжни нужди, имаме околийски нужди, имаме общински нужди; тѣзи комисии ще задоволяватъ тия нужди, и тогава една частъ ще дадемъ на окръжа, друга частъ ще дадемъ на околията, трета частъ ще дадемъ на общинитѣ и т. н. Г-да! Сумитѣ ще се разпредѣлятъ може би правилно, може би неправилно, но

тѣ нѣма да могатъ да отидатъ за целитѣ, за които сѣмъ предназначени, защото нѣма кой да ги издѣли правилно. Законитѣ никога не създаватъ живота; законитѣ трѣбватъ да бждатъ одухотворени, а тѣ ще бждатъ одухотворени, ако имаме предани дейци, които ще работятъ съ любовъ за началата, които сѣмъ прокарани въ тѣхъ.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че поумѣстно ще бжде т. министърътъ да се откаже отъ тази централизация. И, повтарямъ, по-хубаво ще бжде сумитѣ да бждатъ разпредѣляни между общинитѣ, да бждатъ общинитѣ заставени да продължаватъ своето дѣло на социални грижи въ духъ такъвъ, какъвто повечето отъ общинитѣ досега сѣмъ практикували, и да се упоризнява единъ сериозенъ контролъ. Но такъвъ начинъ още ще имате безплатни проводници на една политика и, безспорно, резултатитѣ ще бждатъ по-голтѣми.

Азъ смѣтамъ, г-да, — да не се спирамъ върху подробноститѣ — че ние ще можемъ чрезъ този законопроектъ да създадемъ маса нови инициативи. Въ законопроекта, напр., виждате да се казва, че общинскитѣ комитетѣ, споредъ нуждата, урежда безплатни трапезарии, мѣста за пренощуване на останали безъ подслонъ нуждаещи се, подслони за деца на родителни, задължени да ходятъ на работа и пр. Не трѣбва да се казва „споредъ нуждата“. Законътъ трѣбва да бжде императивенъ въ това отношение, щомъ ще имаме толкова много сръдства. За сръдствата нѣма да говоря, може би тѣ ще бждатъ достатъчни, може би ще бждатъ недостатъчни. Но тогава, когато сръдствата ще бждатъ подсилени съ такива, които ще се получаватъ отъ общинитѣ, ние ще можемъ да възложимъ нови и нови задачи на общинското управление. По моята смѣтка, въ всѣки окръженъ градъ, въ всѣко населено мѣсто, където има надъ 5,000 жители, обезателно ще може да бжде отворена сръдства на общината, отчасти и сръдства на държавата, по една трапезария, за да нѣма нито едно бедно дете въ тая страна, което да не може да посещава училище, защото не достигали сръдствата, за да бжде нахранено. Сѣщо ще можемъ да натоваримъ общината да облича тѣзи деца.

Може, почитаемо Събрание, въ този законопроектъ да се предвиди образуването на специаленъ фондъ отъ земя, както това става въ маса германски градове. Тая земя се дава на бедни семейства, които иматъ малки или непълновръстни деца, за да могатъ, отъ една страна, да добиватъ прехрана и, отъ друга страна, да се снабдяватъ съ сръдства, за да подсилятъ своя поминѣкъ.

Изобщо, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че съ закона ще се даде възможностъ за една ефикасна борба съ бедността, която у насъ е много голѣма. Повтарямъ, азъ не си правя илюзии, че съ този законъ ние ще можемъ да направимъ една революция въ стопанскитѣ отношения или изобщо въ поминѣка на хората, но въ всѣки случай, почитаеми г. г. народни представители, по този поводъ ние ще трѣбва да се замислимъ съ по-голтѣма сериозностъ върху този въпросъ. Азъ смѣтамъ, че колкото и да е бедна нашата страна, колкото и много хора да има, които се нуждаятъ отъ подкрепа, въ всѣки случай трѣбва да има едно по-правилно разпредѣление на богатата въ тая държава. Нѣма какво да се лъжемъ. Не само ние, но цѣлиятъ свѣтъ преживява едни особени смѣтни времена. Бедността е голѣма и създава отчаяние, което е лошъ съветникъ. Нашиятъ народъ не е много приличивъ. Той никога не е очаквалъ своята издрѣжка изцѣло отъ страна на правителство, община и т. н. Но, въ всѣки случай, почитаеми г. г. народни представители, трѣбва да се манифестира една добра воля отъ страна на държавата, която е толкова силна, толкова мощна въ известни моменти, че когато хората сѣмъ изпаднали въ бедствено състояние, тя да имъ се притичва съ една макаръ и минимална помощъ. Тая вѣра въ българския народъ, тая вѣра въ ояѣзи, които ежедневно се борятъ за парче хлѣбъ, че държавата стои на поста си и е готова да имъ се притече на помощъ, е може би най-добрата гаранция за сигурността, за стабилността на единъ социаленъ порядѣкъ въ утрешния день.

Като привършвамъ, азъ смѣтамъ, че е една заслуга, дето се поставя въпросътъ за общественото подпомагане. Дали ще можемъ да създадемъ единъ законъ такъвъ, какъвто ще отговаря на нуждитѣ, това е втори въпросъ. Азъ се надѣвамъ, че въ комисията г. министърътъ ще внесе нуждитѣ поправки. Въ всѣки случай, ще бжде една заслуга, ако ние успѣемъ да създадемъ единъ законъ, който ще закрепи вѣрата у българския народъ, че все има единъ Парламентъ, че все има едни партии, че все има едно правителство, което е готово да пожертвува нѣщо отъ общото, за да гарантира спокойствието, живота и сигурността на българския гражданинъ. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

**Председателствуващъ С. Даскаловъ:** Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Г. г. народни представители! Внесениятъ законопроектъ има за целъ да отговори на една назрѣла нужда въ нашата страна. Известно е на всички, че българската държава като една модерна, културна, цивилизована, съвременна държава, има не само задачата да пази реда и спокойствието въ страната, на първо мѣсто, но има редъ културни и социални цели, на които тя трѣбва да служи. Една отъ най-благороднитѣ и най-належащи цели за държавата, преди всичко, е нейното задължение да се грижи за своитѣ подданицы, членове на обществото, които не по тѣхна вина главно, а поради стечение на разни обстоятелства сѣмъ извънредно много отрудени и мѣчно могатъ да запазятъ своята морална и гражданска самостоятелностъ, поради липсата на сръдства за своята издрѣжка. Ние, макаръ и млади като народъ, не отдавна освободенъ, можемъ да се похвалимъ, че нашата държава въ това отношение не е останала много назадъ, защото често е била отзивчива къмъ културнитѣ и социални задачи. Българската държава, още непосредствено следъ освобождението, дава видъ, че желае да бжде и социална държава. Основането на обществения кредитъ, посредствомъ български държавни банки, създаването на българскитѣ държавни желѣзници, създаването даже на такова заведение, каквото е Държавната печатница, създаването на редъ социални закони — всички тия факти показватъ, че българската държава е може би по-напредъ, отколкото много други по-културни и по-образовани народи. Всички тия факти показватъ, че българската държава действително е една демократична държава, която преди всичко желае да играе ролята на културна, социална, цивилизована държава.

Въ тоя редъ на идеи се слага вече въпросътъ за създаването на една организация въ държавата, която да има за целъ да подпомага нуждаещитѣ се.

И когато ще подпомагаме нуждаещи се, трѣбва, естествено, да имаме главнитѣ принципи, отъ които ще се ръководимъ, когато ще организираме държавната помощъ: на първо мѣсто, кои ще трѣбва да бждатъ подпомогнати и на второ — каква е целта на това подпомагане, до какви резултати ще трѣбва да се домогва държавата въ изпълняването на тая своя служба. Тия именно въпроси, тия идеи се разрешаватъ въ първитѣ принципи положени въ законопроекта, който е поставенъ, преди всичко, на базата, на идеята за индивидуализацията на всѣки единъ нуждаещъ се, върху индивидуалното наблюдение, че той е безпомощенъ, кога ще може вече самъ да се грижи по-нататѣкъ за себе си и пр. Въ това отношение законопроектътъ използва идеитѣ, които сѣмъ легнали въ чуждитѣ законодателства, особено идеитѣ на така наречената Елберфелдска система, която е въведена главно въ Германия и която почива на принципа на индивидуалното наблюдение: кои заслужаватъ обществена помощъ, докога се дава тази обществена помощъ, какво се преследва съ тая обществена помощъ. По тоя начинъ, г. г. народни представители, институтътъ за общественото подпомагане става единъ цѣлбенъ и социаленъ факторъ за намаляването на нещастията въ обществото: ояѣзи, които сѣмъ, така да се каже, въ невъзможностъ да се издрѣжатъ сами, да бждатъ подготвени по-нататѣкъ да могатъ да застанатъ здраво на краката си и безъ обществена помощъ да бждатъ добри членове на обществото.

У насъ инициативата за обществено подпомагане не е нова; тя е възприета отъ нашето общество. На нея служатъ много дейци, много дружества, много съюзи у насъ. Има извънредно много инициативи отъ частенъ и отъ общественъ характеръ въ нашата страна. Много общини сѣмъ се наели съ подобни инициативи, а сѣщо така и държавата се е наела съ такива. Обаче всички тѣзи мѣроприятия, всички тѣзи инициативи сѣмъ извънредно много разхвърляни, неприведени въ една система; тѣ сѣмъ съществуватъ безъ една ръководна идея и безъ единъ ефикасенъ общественъ контролъ. Очевидно е, че ще трѣбва да се създаде една организация. Материята е, безспорно, извънредно трудна и мѣчна за регламентиране. Азъ имамъ случая да прегледамъ досегашнитѣ опити въ това отношение, за да видя какъ може да бжде регламентирана тая материя, и разбирамъ, че действително много отъ тѣзи, които сѣмъ се опитвали въ миналото да разрешатъ тоя проблемъ, сѣмъ срѣщали препятствия, сѣмъ се мъчили чрезмѣрно много. И до день днешенъ, въпрѣки правенитѣ опити, тази реформа не е могла да стане свършенъ фактъ, да бжде уредена съ законъ.

Внесениятъ законопроектъ не претендира за свършенство, защото никое човѣшко дѣло не е свършено. Обаче настоящиятъ законопроектъ, който, безспорно, може и



търбова всестранино да бъде обсъден и разгледан въ най-детайлните му постановления, е резултат на проучване материята. И дотолкова, доколкото може да се обхване цялата материя, дадено е решение на цялия проблемъ съ всичките му разклонения. Законопроектът търбоваше да се справи съ съществуващото положение, търбоваше да се справи съ новото, което ще създаде — да свърже миналото съ настоящето — и по тоя начинъ да подготви една по-добра бъдеща организация. Че ние имаме дисхармония — казвамъ най-слабата дума, за да не кажа, че тукъ-тамъ има голямъ безредие — въ полето на общественото подпомагане, показва фактътъ, че у насъ има инициативи отъ благороденъ характеръ, които често пати спорятъ помежду си, които обществено се борятъ помежду си и нѣма инстанция, нѣма публична властъ, която да може да подпомогне, щото тѣзи триения, тѣзи гонитби да бъдатъ отстранени въ интереса на дѣлото. У насъ, по силата на отбояването, че уставитъ на благотворителнитъ дружества се утвърждаватъ отъ Министерството на вътрешнитъ работи, само по реда на това утвърждаване и на вписването всички измѣнения на устава се упражнява известенъ контролъ, който обаче е извънредно недостатъченъ не, но азъ бихъ казалъ, че е единъ контролъ, който въ сжщностъ не съществува. Защото и Министерството на вътрешнитъ работи нѣма компетенцията да се бърка въ работитъ на отдѣлнитъ благотворителни инициативи и само сегия-тогисъ може да отстрани нѣкоя неправда било съ неутвърждаване нѣкои измѣнения въ устава, било съ даване нѣкои съвети къмъ управителнитъ съвети на тия дружества за отстраняването на нежелателни разногласия.

Напр., въ България имаме четири дружества за слѣпи. Първото дружество е дружеството на българскитъ слѣпи; второто дружество е дружеството на ослѣпѣлитъ отъ войнитъ, подъ название „Тъмнина“; третото дружество е сдружение на ослѣпѣлитъ работници, пенсионери при фонда „Обществени осигуровки“, което сдружение носи названието „Мракъ“; и четвъртото дружество е дружеството за покровителство на слѣпите въ България, създадено презъ 1922 г., подъ ръководството на което е почнатъ строежътъ на едно грамадно здание за работници на ослѣпѣли хора и за живѣне на слѣпи. Това дружество днесъ се вижда принудено да прави възражения поради инициативи, взети отъ другитъ дружества за покровителстване на слѣпи.

Дружеството на българскитъ слѣпи има една висша, благородна целъ: да поддържа приютъ за слѣпи девици, който е вече създаденъ, обаче се иска негово разширение. Това дружество съ такава благородна целъ, начело на което стоятъ едни действително високоблагородни госпोजи отъ нашето общество, които всичко жертвуватъ за целитъ на това дружество, е въ известно разногласие съ дружеството за покровителстване на слѣпите. Спорятъ, дали да има два дни на слѣпите презъ годината, дали търбова да се разреши день на слѣпите и на това дружество, дали паритъ отъ едното дружество правилно се използватъ за нуждитъ на слѣпите и т. н.

Вие виждате, че даже въ такава една областъ — подпомагане слѣпите въ България — има пълна дезорганизация, единъ пъленъ хаосъ, има най-нежелателни явления на съревнувание и на възражения на едни срещу други.

Сжщо такава е положението и въ областта на много други инициативи пакъ отъ общественъ характеръ, обаче поради липса на регламентация, на законъ, на една строго установена организация, тия ежби, тия триения между разнитъ благотворителни инициативи продължаватъ, и никой не може да ги отстрани.

Въ настоящия законопроектъ се предвижда една стройна организация, повсемѣстна, която почва отъ всѣко населено мѣсто и свършва съ столицата на България, при една обща връзка между цялото благотворително дѣло въ нашата страна. Ако се върши нѣщо въ едно отдѣлно село — примѣрно говоря — или въ отдѣленъ градъ, въ отдѣлна околия или окръжъ, то търбова да бъде въ обща, хармонична връзка съ цялото дѣло на общественото подпомагане въ цялата страна. Това е принципътъ, който е легналъ въ основитъ на тая организация.

Уважаемиятъ народенъ представителъ г. Цановъ смѣта, че тая организация е централистична. Безспорно, тя е централистична, доколкото има единъ главенъ центъръ. Обаче когато разгледате компетенциитъ на отдѣлнитъ институти за общественото подпомагане, ще видите, каква голяма самостоятелностъ иматъ, какъвъ голямъ просторъ на отговорности иматъ отдѣлнитъ институти спрямо цялото дѣло на общественото подпомагане. И затова азъ ще кажа, че характеренъ белегъ на тая организация не е централизацията, която е прокарана, както и не може да

се каже, че тя е бюрократическа, защото на отдѣлнитъ органи и комитети за общественото подпомагане, поставени въ съотношение на хармония, сж признати: право на самостоятелностъ, непосредственъ контактъ съ населението и значителни грижи за нуждаещитъ се.

Прави се възражение за личния съставъ на тия комитети, които ще действуватъ за общественото подпомагане. Безспорно, азъ нѣма тукъ днесъ да защитавамъ точно предвидения съставъ на тия комитети. Той ще се обсъди, и какъвто личенъ съставъ се намѣри за най-цѣлесобразенъ и най-подходящъ за целта, азъ съмъ готовъ да го приема, затова, защото по този въпросъ най-малко може да се правятъ принципиални възражения, нито че тукъ е сжщността на законопроекта. Съставътъ на тия комитети е подбранъ преди всичко пакъ съ огледъ на единъ принципъ: самото население, доколкото може, да участвува въ тази организация на общественото подпомагане, да му се даде достъпъ.

Народниятъ представителъ г. Цвѣтанъ Стояневъ спомена за общинскитъ, за околийскитъ, за окръжнитъ комитети и за централния.

Вѣрно е, че тия комитети за общественото подпомагане, особено централниятъ, иматъ доста голямъ съставъ. Въ последния влизатъ около 21 човѣка. Тамъ влизатъ най-големитъ сановници, представителитъ на държавната властъ, защото централниятъ комитетъ за общественото подпомагане ще санкционира всичките инициативи, всичките дѣла за общественото подпомагане. Тамъ сж председателитъ на най-висшиятъ сѣдилища у насъ, тамъ е представителътъ на църквата, тамъ е представителътъ на армията, тамъ сж представителитъ и на респективнитъ министерства. По този начинъ се е мислило, че ще може тоя централенъ комитетъ за общественото подпомагане да взема своитъ решения справедливо, правилно и да направлява цялото дѣло на общественото подпомагане. Въ този централенъ комитетъ участвуватъ всички благотворителни съюзи съ представители, за да може самото население, самото общество, да има непосредственъ контролъ и сжщевременно да има представители въ управлението на дѣлото на общественото подпомагане. Ако може да се намѣри по-подходящъ съставъ на този централенъ комитетъ, нѣмамъ нищо противъ да бъде той измѣненъ, както и въобще да се направятъ измѣнения въ съставитъ и на другитъ комитети за общественото подпомагане.

Що се отнася до общинския комитетъ, г. г. народни представители, той е така излъченъ, споредъ законопроекта, че всѣки единъ търбова да признае, че той е действително въ една непосредствена връзка съ самото население, затова, защото, по силата на законопроекта, на първо мѣсто общинскиятъ съветъ е, който избира трима било отъ себе си, било други граждани отъ общината, заедно съ кмета, като представителъ на общината, които влизатъ въ този общински комитетъ. Къмъ тѣхъ вече се прибавятъ евентуално и представителитъ на благотворителнитъ дружества въ общината. Значи обществото непосредствено влиза пакъ въ уредбата, въ ръководството на дѣлото за общественото подпомагане. Освенъ това влиза и свещеникъ, и учителъ, посоченъ отъ учителската колегия.

По този начинъ ние сме подбрали единъ съставъ, който да има непосредствена връзка съ населението и да може действително най-добре да защитава интереситъ на мѣстото, на общината, на селото, по отношение всички ония, които се нуждаятъ.

Сжщето ще кажа и по отношение на другитъ комитети. Основата на организацията е общинскиятъ комитетъ, защото той ще определя нуждаещитъ се, защото неговата компетентностъ е извънредно широка, защото той е най-близо до населението, защото той ще има работа съ самото население, а по-горниятъ комитетъ, околийскиятъ, има смисълъ повече като организация, където всичките тия нужди, всичките тия интереси около общественото подпомагане въ дадена околия ще бъдатъ обсъждани въ тѣхната съвокупностъ. Затуй е създаденъ тоя околийски комитетъ за общественото подпомагане, въ който сжщо така обществото, общественитъ власти и самото население пакъ иматъ своето участие. Самиятъ фактъ, че ние сме предвидили въ законопроекта, какво общинскитъ представители, кметовѣтъ на всички общини въ дадена околия или представителитъ на общинскитъ съвети ще се събератъ, за да определятъ свой представителъ въ околийския комитетъ за общественото подпомагане, показва, че и тукъ, ние сме се стремили да дадемъ участие на самия народъ, за да не може да бъде бюрократизирано цялото това дѣло, а да може да бъде нѣкакъ си поддържано отъ народа и да бъде въ пълна хармония съ желанията и съ нуждитъ му.

За окръжнитъ комитети бихъ могълъ да кажа, че и тѣ сж една организация на администриране, на провѣрка,

на контрол, за стѣгнатост, за да може да се даде санкция при известни случаи, за да може срѣдствата да се разпредѣлятъ съобразно съ нуждитъ на даденъ окръгъ и т. н. Тѣзи окръжни комитети стоятъ въ една органическа връзка съ главния комитетъ за обществено подпомагане, който естествено трѣбва да бѣде въ столицата.

По-нататѣкъ, даденото устройство на института за обществено подпомагане се базира върху административното дѣление на страната. Не може другояче да бѣде, защото не можемъ другояче да управляваме нашата страна. И най-правилно ще може да се нарежда дѣлото за общественото подпомагане, като се използва съществуващата административна организация на страната.

Относително срѣдствата, г. г. народни представители! Тукъ се предвиждатъ редица източници на приходи за фонда за обществена благотворителностъ или, по-право казано, за обществено подпомагане. Дали тѣзи срѣдства ще бѣдатъ достатъчни, това ще има да обсъдите вие, а може би и животътъ по-нататѣкъ ще даде своето указание, ще посочи дали тѣ сѣ достатъчни или не. Обаче за да може да се нареди цѣлата тази работа, искатъ се срѣдства. Ние сме ги подирили, и сме ги подирили по начинъ, който по възможностъ най-малко да обремени нашата публика, нашето население. Ние съсредоточаваме нашето внимание главно върху такива случаи, където се проявява охолностъ, където се проявява повече желание за удоволствие и т. н., и искаме въ такива случаи да вземемъ приходи за този фондъ на обществено подпомагане. Но, естествено, и въ това отношение може да се направятъ нѣкои измѣнения, нѣкои добавки, може да се измислятъ нѣкои други случаи на облагане, и, напротивъ, може нѣкои отъ предвиденитъ такива да се изоставятъ. Въпросътъ е сложенъ за разглеждане и разискване.

Единъ другъ принципъ, който е прокаранъ въ цѣлия законопроектъ при събиране на срѣдствата за обществено подпомагане, е този, че размѣртъ на носитѣ за фонда за обществено подпомагане, които известни членове на обществото трѣбва да дадатъ, сме го опредѣлили съобразно съ облагитѣ, които тѣзи членове на обществото получаватъ. Така, напр., при получаване на по-голяма сума, предвижда се да се плаща за фонда единъ по-голямъ процентъ, а когато се получава по-малка сума, предвижда се да се плаща по-малкъ процентъ. По този начинъ ние искаме да засегнемъ по възможностъ пропорционално по-заможнитѣ, онѣзи, които биха могли да подпомогнатъ това дѣло за подпомагане нуждаещитѣ се въ страната. Също така, когато въ първоразряднитѣ локали на окръжнитѣ градове се плащатъ смѣтки, предвиждаме да се събира известенъ процентъ въ полза на фонда за обществено подпомагане срещу разписка.

Въ всѣки случай, нашата задача е била да намѣримъ срѣдства, нови източници за това обществено подпомагане; безъ да обременяваме нуждаещитѣ се, безъ да обременяваме беднитѣ, да засегнемъ повече охолнитѣ, имотнитѣ и, главно, да вземемъ при такива случаи, когато е редно да се вземе, за нуждаещитѣ се.

Единъ отъ голѣмитѣ въпроси, казахъ, бѣше да се регламентира и положението на съществуващитѣ благотворителни инициативи въ страната, съ които често пѣти сѣ свързани и имотни въпроси.

Въ настоящия законопроектъ е прокарано началото, че всички дружества или съюзи, които се занимаватъ съ обществено подпомагане, заварени отъ настоящия законъ, сѣ длѣжни да опитратъ, дали се присѣдиняватъ къмъ фонда за публичната служба на обществено подпомагане. Фондътъ за обществено подпомагане — централниятъ фондъ — обединява въ себе си цѣлата така наречена публична, обществена служба, за обществено подпомагане. Всѣко едно заварено, следователно, заведение, благотворително дружество, сиропиталище, или друга нѣкаква организация съ благотворителни инициативи, ще трѣбва да реши за себе си въпроса: ще влѣзе ли въ фонда, въ службата на общественото подпомагане, или нѣма да влѣзе. Ако влѣзе, то вече влиза при две условия: първо, то си запазва управлението, така както си го има, и действа подъ формата на единъ подкомитетъ, обаче, подкомитетъ подъ общия контролъ и ръководство на цѣлата

организация за обществено подпомагане; и, второ, то се ползува отъ срѣдствата на общия фондъ, въ помощъ на който сѣ и приходитѣ отъ собственитѣ му имоти; обаче тия имоти си оставатъ завинаги частна собственостъ на заварената частна инициатива за благотворителностъ.

По този начинъ ние искаме да дадемъ едно справедливо решение на въпроса за заваренитѣ дружества — отъ една страна, да ги използваме за организацията на общественото подпомагане, отъ друга страна, да имъ запазимъ известна самостоятелностъ, за да бѣдатъ тѣ възнаградени и за онзи трудъ, който сѣ досега проявявали, и иматъ известенъ активъ. На тия дружества, които се причисляватъ къмъ фонда за общественото подпомагане, самиятъ фондъ вече дава своитѣ помощи; тѣ се издържатъ вече съ срѣдствата на фонда, съ срѣдствата на публичната властъ, на публичната служба за обществено подпомагане, като, както казахъ, отдѣлнитѣ дружества оставатъ да функциониратъ подъ формата на подкомитети съ известна самостоятелностъ.

Обаче онѣзи дружества и частни инициативи, които желаятъ да останатъ отдѣлно, да не влизатъ въ публичната служба на обществено подпомагане, тѣ могатъ да останатъ извънъ този фондъ, обаче тѣ нѣма да могатъ да претендиратъ на поддръжка отъ самия фондъ; на такива дружества организацията за обществено подпомагане нѣма вече да дава срѣдства по задължение. Тѣ ще следва да се издържатъ на свои собствени срѣдства, като, разбира се, оставатъ подъ обществения контролъ за обществено подпомагане на организацията. И ако една такава инициатива, да кажемъ, се намѣри за нецелесъобразна, или евентуално вредна за обществото, тя може да бѣде унищожена отъ учредената съ внесения законопроектъ властъ, на която се предоставя правото и длѣжността да регулира, да направлява и да контролира цѣлото обществено благотворително дѣло въ страната.

Тѣзи сѣ, г. г. народни представители, общитѣ положения, които сѣ легнали въ този законопроектъ. Азъ се надѣвамъ, че вие ще приемете законопроекта по принципъ. Въ комисията ще гледаме да го подобримъ, нѣкои други нововъведения да направимъ, нѣщо да изоставимъ, ако трѣбва да се изостави, защото при обсъждането му въ комисията може действително да се дадатъ нѣкои аргументи за нѣщо друго — не това, което точно е буквата на законопроекта. Обаче азъ трѣбва да кажа, че основната идея на този законопроектъ е: да се отзовемъ на една социална нужда ние, които днесъ представляваме управлението, да подпомогнемъ всички онѣзи, които нѣма въ възможностъ да живѣятъ самостоятелно, които, така да се каже, сѣ злепоставени въ живота като хора, които не могатъ сами да се грижатъ за себе си. Обществото е длѣжно да намѣри срѣдства и начини за издръжката преди всичко на тия, които се нуждаятъ, на истински нуждаещитѣ се. Това е главната целъ. Дали е постигната тази целъ, Народното събрание ще си каже думата, обществото също така ще я каже впоследствие. Ние, обаче, само едно желаемъ: да поставимъ на разрешение тази проблема, да направимъ този законопроектъ законъ, да го приложимъ въ живота; следъ това ще чакаме резултатитѣ отъ неговото приложение и въ бѣдеще, ако се укажатъ и други нови нѣща, законътъ ще бѣде още повече подобренъ. Съ този законъ се прави една реформа голѣма, г. г. народни представители. Българското общество трѣбва да бѣде подготвено да я приеме честно, справедливо, безпристрастно, не партизански, да я приеме като една обществена служба, която да бѣде наредена добре, за да може онѣзи, които действително се нуждаятъ отъ помощъ, да получатъ една организирана помощъ отъ страна на обществото и на държавата. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

**Председателствующъ С. Десаловъ:** Които г. г. народни представители приематъ законопроекта за обществено подпомагане по принципъ, тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраието приема.

Има думата г. министъръ-председателъ.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Г. г. народни представители! Ще моля заседанието да се вдигне за утре съ следния дневенъ редъ:

1. Първо четене законопроекта за допълнение на заележката къмъ чл. 257 отъ закона за народното здраве.

2. Одобрение предложението за одобрение подписания въ Прага на 29 августъ 1933 г. договоръ за търговия и корабоплаване между България и Чехословакия

Второ четене законопроектитѣ:

3. За бюджета, отчетността и предприятията.

4. За общественото подпомагане.

5. Одобрение предложението за одобрение на подписания въ София на 23 септември 1933 г. протоколъ за про-

дължение на договора за неутралитетъ, помирение, съдебно уреждане и арбитражъ между България и Турция.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ така предложения дневенъ редъ за утрешното заседание, въ 3 ч. следъ обѣдъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 17 ч. 55 м.)

Подпредседателъ: СТ. ДАСКАЛОВЪ

Секретари: { Д. ТОТЕВЪ  
Д. СВИНАРОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ

## Поправка на по-важни печатни грѣшки

| Стр. | Колона | Редъ             | Напечатано:                      | Да се чете:                               |
|------|--------|------------------|----------------------------------|-------------------------------------------|
| 353  | дѣсна  | 30 отгоре надолу | да заплати на съответната община | да заплати въ полза на съответната община |
| 420  | лѣва   | 3 отдолу нагоре  | извадени отъ обръщение           | извадени отъ обръщение                    |
| 422  | "      | 26 отдолу нагоре | или                              | или                                       |
| 424  | дѣсна  | 36 отдолу нагоре | бѣше                             | бѣде                                      |
| 590  | "      | 14 отгоре надолу | чл. 88                           | чл. 8                                     |
| 593  | лѣва   | 15 отгоре надолу | погашенията на дължимата сума    | погашенията и лихвитѣ на дължимата сума   |